

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Kül-monostorutca 181. szám.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen. Ár évi nyolcra 3 ft. o. 6.
Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-5r 7 kr., 2-6 kr., 3-7 kr. o. 6. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
A „nyitólter” cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez csatolandó.

KIADÓ-HIVATAL:

Középútcza, STEIN J. könyvkereskedése.

Pest, december 1. 1866

(D.) Ma délelőtt kezdették meg a vitatkozást a felirati vita felett. A mint a beszédekkel megítélhetik olvasóink, a baloldalon inkább publicistikai locus communisokat, vagy a tárgytól eltérő recriminációkat hallhatunk, eszméket, melyeket mindannyian osztunk, s annyian már százezrek, ezerszer elmondottunk. Nem mondom, hogy a Deák-pártra nézve is halásabb volt a tárgy, tagadhatlan azonban, hogy ügyes eltérések által jelszen Horváth Boldizsár és Szentkirályi képviselők fényes szónoki tehetségeket kiuntették.

Hétfőn fogják folytatni a vitát s tarthatunk a kis tárgy feletti sok beszédet, mert vagy ötvenen vannak felírva, holott a kérdés maga oly egyszerű, a felelet reá oly természetes, hogy tulajdonképp vitatkozás nem lehetne a felett.

A kérdés első részében, hogy t. i. felirat intézkedések a Felségéhez, mely alkotmányunk azonnali restitúcióját újból sürgetse, mind a két párt egyetért, az eltérés abban van, mert a baloldal azt kívánja, hogy az országgyűlés azonnal megszüntesse munkálódását, s egy lépést se tegyen előbb — az országgyűlés kiegészítésére vonatkozó tárgyalásokon kívül — hanem állapodjék meg, s maradjon tétlenségben mindaddig, míg a Felség alkotmányunkat restitálja.

Ezen indítványnak ideje lett volna akkor, mikor a bizottmányok kinevezéséről volt szó, s mikor az uralkodó nevében még kevesebb volt igérve mint mostan, de akkor a baloldal ellentmondás nélkül járult a bizottmányok megválasztásához, s a most szóbanforgó közönségi bizottmányba is jelentékeny contingenset adott.

Most, mikor a királyi leirat tovább halad az elismerésekben mint ekkor, az éppen nem szolgálhat oly incidensül, melyért a bizottmányok munkálataikat félbeszakíthatnák. Ez oly természetes, hogy hozzá vitta sem férhet, és így a baloldal igen haládatlan tárgyan dobta oda a jobbközpének a vitatkozás kesztyűjét. Érzem fog is ez a vitatkozás folytatni, mert ha száz orátiót tartanak is, nem lesznek képesek indokolni: miért kelljen a bizottmányoknak most a kormány kedvezőbb ígéreteire szakítani meg azon működést, a mit kedvezőlenebb ígéretek közt megkezdeni jónak láttak?

Hanem azt hisszük, hogy a baloldal nagyrészen úgy volt önmaga által azon haládatlan tételre, a hová jutott, s a mi által magának, mint pártnak, igen sokat ártott.

Ök ugyanis éppen vezérférfiaik által az országgyűlés elnapolása előtt a 15-ös bizottmányban járultak a közönségek elismeréséhez, azoknak tárgyalására a többségtől eltérő, de annak éppen nem szabadelvűbb, de absolutistább irányu, s gyakorlatiatlanabb indítványt tettek; később napi közegökben, a „Hon“-ban harcot kezdetek az általuk feltett eszmék ellen is; itt pedig, a mint beszéltek, értekezletükön a minoritás eszméit is desavonálták.

Ha ez áll, akkor éppen ezen párt vezetői, kik a 15-ös bizottmány kisebbségi indítványát aláírták, hamis állásba jöttek, melyből csak úgy vághatnának ki, ha kivihetnék, hogy a restitúciót az országgyűlés a bizottmányi tárgyalásokat is megszüntesse; mert ha meg nem szünteteti — a mi pedig a Deák-párt többségénél fogva bizonyos — akkor a határozati párt fejei, mint tagjai a 15-ös bizottmányoknak, az ugyane tárgy 67-es bizottmányban vagy saját kisebbségi nézetüket fogják védeni, s ez esetben pártjuk nézete ellen harcolnak, mely a közönségek közös tárgyalásának szükségességét tagadja, vagy pártjuk véleménye mellett lépnek fel, s ez esetben saját kisebbségi indítványukat lesznek kénytelenek desavonálni.

Ezen dilemmából az sem ragadhatja ki őket, ha talán a 67-es bizottmányból kilépnek, mert az mégis furcsa volna, hogy saját kisebbségi indítványuk védelmezése alul kibújjanak.

Kibúvó airtjuk csak az volna, ha az országgyűlés elfogadná Tisza indítványát, s a bizottmányokat a tárgyalások folytatásától eltiltáná, ezt pedig az országgyűlés nem teheti, mert ily lépésre semmi incidens ok nem létezik, s épp ezért ezt tennie a legnagyobb következetlenség volna.

Ily lépésre incidens alkalom és ok csak akkor állna elő, mikor a bizottmányi munkálatainak az országgyűlés tárgyalása alá kell kerülnie, s ennek a törvényalkotási jog gyakorlataba kellene átmenni. Az országgyűlés még törvényesen constituálva nincs, törvényt nem alkothat, tanácskozhát, határozhat, de törvényozikket nem készíthet, fele-

lős ministerium és restitált alkotmányos állapontok nélkül.

Ez momentum lesz, ha a kormány addig félre nem áll s a törvényes ministeriumnak helyet nem enged, kérdésen kívül az országgyűlés tovább nem mehetend. De ezt a momentumot harcz kezdésre a határozati párt hiában várta volna, mert itt a Deák-párt bizonynyal megelőzendőte őt.

Im ez az első harcz a két szabadelvű pártárvialat külön párttá szakadása után. Kérdésen kívül a határozatiak tisztában fognak jönni, hogy kár volt a scissiót kezdeményezniük, s kár volt pártárvialatból párttá válniok, és így még meglehet — habár most a két párt külön körre s clubbra szakadt — meglehet mondom, hogy megint egyesülni fog egy körben, s legfeljebb külön clubját tartja fenn, a mint volt az országgyűlés kezdetekor.

Észleletek az utóbbi hadjáratról.

III.

Kézíráskból, 1866. november.

Egy tüztértsit egy ajánlatot tesz, az ő véleménye szerint a gyűtűfegyvert lehetne paralizálni a röppentyűk által, de minekutána ezek igen költségesek, ajánlja a tüztértség szaporítását, s ajánlatát avval indokolja, hogy Heinau 1849-ben a győzedelmeinek legnagyobb részét a tüztértség által vívta ki. Mi a röppentyűket illeti, nem mondom, hogy nem lehetne féligmeddig a dolgon ezáltal segíteni, de egy röppentyű ezelőtt 40 évekkel 4 ft 36 kr pp. került, tehát ropant drága; de még nagy kérdés az, hogy ha valójában próbára menne a dolog, megfelelnének a röppentyűk tökéletesen a gyűtűfegyver paralizálásának?

Mi az ágyuk szaporítását illeti, az annál nehezebb, mert az arány meg van, s azt változtatni nem lehet. A győzedelmeket illetőleg, melyeket Heinau a tüztértség által kivívott, igen szép és igen jó, de ha az osztrák tüztértség már 1849-ben oly tökéletes győzedelmeket tudott kivívni, azt kérdezem a tüztértsit urtól, miért szolították a muszkákat segítségül? Én azt hiszem, hogy legjobban lesz, ha Austria is gyűtűfegyvert készített; de itt egy szép kéréssem volna az osztrák tüztér urakhoz t. i. az, hogy minekutána a löporkészítés a tüztértség által történik, hát hassanak oda, hogy finomabb löpör készíttessék, mert a mostani elég rozsz.

Én mind a csatatéren, mind pediglen békességes időben azt tapasztaltam, hogy az osztrák finomabb löpör (Scheibenpulver) 10 vagy 12 lövés után már a fegyvercsőt jól besározza, a 15. vagy 16-ik lövés után már nehezen lehet tölteni, s a lövés 200 lépésnyire bizonytalan, a 20-dik lövés után a töltésnek erővel s idővesztéssel kell megtörténni, s a tárgyon 200 lépésnyire, egy öllel felül jár — ezen felül a töltés majd lehetetlen, haneha a katona a fegyvert kitaraktja.

Ennek következtében készíthetnek gyűtűfegyvert a mennyit akarnak, de ha a löpört nem készítik jobban, bizony előre mondom, hogy sokra nem fognak menni.

Egy olmcüzi levelező, a szenvedett veszteséget féligmeddig annak tulajdonítja, mert a porosz tábori tisztek nem tartották magokat a hiányos földabroszokhoz, hanem magok szereztek magoknak fogalmat a tájékról, ennek következtében a poroszok mindig előnyben voltak, mert a tájékat jobban ismerték mint az osztrákok, s az ahoz való tactikai mozdulatok által kényszerítették az osztrákokat azt a csatatért választani, melyet ők akartak; továbbá panaszkodik, hogy a legénységet sokat fárasztották haszonatlan mozdulatokkal, és hogy sokat éheztek.

A levelező ur itt nagy tévedésben van, mert mi a földabroszokat illeti, abban meggyőződve lehet, hogy az osztrák tábori tisztek levéltárban Európának minden egyes státusáról oly tökéletes földabroszok vannak, hogy azoknál jobbak nem lehetnek; de ha a földabroszok oly hiányosak, hogy tudtak az oroszok 1849-ben a két magyar hazában oly pontosan működni? vagy hogy tudtak 1812-ben a francziák Párisból Moszkába menni?

Bátorkodom itt egy kevés magyarázatot adni. Minekelőtte egy hadjárat megkezdődik, már három terv a földabrosz szerint ki van

készítve, és minden egyes hadtestparancsnoknak szerepe úgy ki van osztva, mint a színészeknek.

Az első terv az, hogy hol állítsák fel legelőbb a serget? a második az, hogy ha az ellenséggel az első összeütközés megtörténik és győzedelem az eredmény, hová és meddig nyomuljanak elé? a harmadik terv pedig az, hogy ha veszteség volna a következés, hová és meddig vonuljanak vissza?

A porosz tábori tiszte tehát nem azért szöktetett elé, hogy a tájékat tanulmányozza, mert annak már a fejében kell lenni, hanem hogy az ellenségnek állását egy jó távcsövel kikémlelje, és ha a tájékat az ellenfél roszul használta fel, az első alkalommal a hibát hasznára fordítsa; vagy ha a felállításban hiba nem volna, az állásnak leggyengébb pontját kémlelje ki, s erejét egy jó alkalommal fordítsa oda az ellenfél kárára. Továbbá mikor az ellenség visszavonul, a tőrszaki tisztnek követni kell az ellenséget, mert az üldözést ő kormányozza, s ő az, ki a csapatokat felhasználja, hogy az ellenfélnél a zavart szaporítsa; tehát a tőrszaki tisztnek kémjárása nem tájtanulmányozás, hanem a már megállított tervnek folytatása.

Természetesen az ilyen tábori tiszte, ha az ellenfél észreveszi, meg is szokták tisztelni, t. i. apró fegyver- vagy ágyugolyóval, vagy ha még közelebb hozta az orrát, a könnyű-lovaság után indul, és ha eléri, vagy elfogja vagy levágja.

A mi azt illeti, hogy az ellenség az ellenfelét, egyik vagy másik állomás elfoglalására kényszerítse, ahoz sok kell, mert ha a két félnek ereje egyforma, akkor az egyik fél nagyon ügyes, a másik nagyon ügyetlen; vagy az egyik nagyon el van gyengülve és kénytelen engedelmessékedni, de akkor aztán a végórja is ütött, mert az ellenfél egy alkalmas helyt megszorítja és megsemmisíti. Ezen megsemmisítést az osztrák fővezér a hirteleni Olmütz alá vonulásával szerencsésen kikerülte.

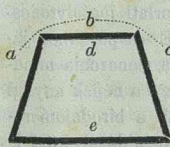
Hogy a fárasztó tactikai mozdulatok hasznatlanok voltak-e vagy nem, arról véleményemet nem merem elmondani, de azt bátran állítom, hogy még egy ezereades sem tudja megítélni, ha a hadjárat tervbe nincs beavtva. Mi az éhezést illeti, ez már régi baj.

Hanem hol a szorultság legnagyobb, ott a segítség legközelebb, csak kár, hogy későre jött. A dolog e következő: egy jó akaró, de bizonyosan nem katona, német atyafi ajánlja a caput porcínomot, s a paizst; az előbbi mint csatarendszert, az utóbbit mint védőfegyvert, melylyel a gyűtűfegyver golyót paizsozni lehet.

Minekelőtte tovább mennék, engedelmet kérek az olvasótól, ha a latin kitélet helyett a magyart használom, s ezentul „disznófő”-nek nevezem a caput porcínomot, mert úgy hiszem, hogy nálunk magyaroknál ez a szó nem gerjeszt oly kellemetlen érzelmeket mint a törököknél és zsidóknál, ennek következtében bátorodom ezentul ezt használni.

A mi ezen ajánlott csatarendszert illeti, hogy haszonvehető-e vagy nem? vagy ha használható, mikor lehet használni, ezt most fejtegetni igen hosszas volna, mert akkor a görög és római tacticát össze kellene hasonlítani a mostanival, a mi nem ide való; hanem fogadjuk el a jóakaratot. Ez a disznófő, melyet az előbb említett nemzetek hajdonában használtak, 3—6 és még több ezer emberből is állott, s ilyen formálág nézett ki.

A jó atyafi abban a véleményben van, hogy a keskeny felét *d* vegyék egy félkörbe *abc* paizsszal el látott legények körül, és mikor a keskeny fele *d* tüzelni akar, akkor a *b* pontban a legények nyiljanak meg és kanyarodjanak jobbra és balra, a tüzelés után pedig kanyarodjanak megint vissza — Érttem uram, de — rozsz. Az első eset lehet az, hogy az ellenség elvétí a dologot, s a széles felét *e* támadja meg, és minekutána jól összelődözze, olyan szemtelen, hogy szuronyszegezve a disznófőt szerte veri, mit csinálunk ekkor? Az én belátásom szerint nem marad egyéb hátra, hanem az ellenségnek meg kell magyarázni, hogy ő is,



úgy mint a magyarok 1849-ben sem a tacticát, sem a stratégiát nem érti, és ki kell kötni, hogy a szélesebb felét *e* nem szabad bántani, mivel ott paizsos vitézek nincsenek, kik a golyókat parirozzák; az ellenség ugyancsak olyan barátságos, hogy elfogadja ezt az intést. Másodszor a mint tudjuk, a paizsok hajdonában a gyalogságnál váltól tér-dig örök voltak, és minekutána lábszár és fő fedve nincsenek, az ellenség oly impertinens, hogy a paizsos vitézeket vagy főbe, vagy lábszába lövi, mi tévősek leszünk ekkor? Én azt gondolnám, hogy a paizsokat úgy kellene készíteni, hogy a legény felül éppen keresztül láthasson, alól pedig bokáig erő legyen; ezenkívül tegyünk mindegyiknek egy kemény siskát a fejébe, s a jobbkezébe, mivel a tüzelő fegyvert úgy sem használhatja, adjunk egy lándzsát vagy kardot. Node már most harmadszor a disznófő megen, megáll és tüzelni akar; az infámis gyűtűfegyverrel ellátott ellenség meglesi éppen mikor a paizsos vitézek kanyarodnak, s azokat hátba, s a keskeny felet *d* szembe úgy összelődözi, hogy egymásra bucskálnak, mihez fogjunk ekkor? Itt nem marad egyéb hátra, hanem az ellenséget figyelmeztetni kell arra, hogy minekutána a paizsos legények csak parirozásra vannak felállítva, hát nem illik őket hátba, hanem csak szembe löni. Az ellenség ugyancsak olyan barátságos, hogy ezt az intést is elfogadja, hanem gondolja magában, megadom én neked még jobban. Negyedszer a disznófő mindezek után lépdegelni kezd az ellenség felé, de mielőtt még a tüzelésre elkészül, az ellenfél négy 6 fontos ágyukkal a kartácsot szórni kezdi, és két 7 fontos vetágyúval annyi gránátot vett a disznófőbe, hogy az hirtelenben megfordul s $\frac{1}{4}$ m földnyire visszavonul, hol magának azt az elégtételt veszi, hogy in facie loci megesküszik arra, hogy az ellenség sem a tacticát, sem a stratégiát nem érti. Mit csinálunk már most? Az én belátásom szerint nem marad egyéb hátra, hanem az ellenségnek vagy 10 p. forintot az oldalába kell döfni, hogy ha löne is, ne találjon. Az ellenfél olyan barátságos, és becsület szavát adja arra, hogy egyet sem lö. — Vivát! Vivát! Soroksár! elértük már most azt, a mit el akartunk érni, nincsen többé gyűtűfegyver! Ekkor ötödszer: bátran lép eléfel a disznófő, lelkesedve kiáltja „hurrah, hurrah nem látál-e törököket?” A furfangos ellenfélnél három helyt a trombiták riadót fúnak. Három század vért a jobb felének, három a balnak, három pedig a keskeny felének neki ront, a bolond 16 markos dromédár német lovak megugordják magokat és benn vannak a disznófőben, a vértések fricassirozni és aprítani kezdik a disznófőt, s úgy gaddáknak, hogy alig tud $\frac{1}{3}$ -da szabadulni. Itt nem lehet szólni, mert az ellenség csak a lövésre esküdt meg, de mi lehet ennek az esetnek a következtése? Felelet az, hogy a még megmaradt és felbőszült katonák, a még megmaradt paizsos vitézeket, kiknek minden szerencsétlenséget tulajdonítanak, még a csatatéren úgy megpuskabütöznék, hogy minden kedvök elmúlva, efféle maszkurába többet a csatatéren megjeleni. Hagyjunk békét a disznófő- és paizsoknak, jők voltak az ok idejökben a csatatéren, a 19-dik században jó a disznófő a fazékban kaszáslére készítve. Jó fegyver, jó löpör, s a harcosoknak a hazaszeretet valódi és átértett lelkesedése, jó élemezés, kedv, s a czél-szerű találmányoknak a hadi célokra bölcs és helyes felhasználása. Ezekkel aztán győzhethetünk. A jóakaró német atyafinak pedig azt mondom, hogy: „Sutor ne plus ultra crepidam.”

Lukács Károly.

Országgyűlési tudósítás.

Az alsóház dec. 4-iki üléséből.

A jegyzőkönyv hitelesítése után a vita folytatott a napi renden lévő tárgy, t. i. a választott tárgyalási két indítvány felett.

Tisza Kálmán indítványa mellett szoltak: Nikolics Sándor, Bobory Károly, Kállay Ödön, Várdy Gábor és Madarász József.

Deák Ferencz indítványát pártolják: Joannovics Gy., Zsarnay Imre, Tóth Vilmos, Hollán Ernő.

Az 5-ki ülésben a vita folytatott. Deák indítványa mellett beszéltek az erdélyi képviselők közül: Gál János, Hosszu József és Gajdóczy Salamon, továbbá Detrich és Perczel Béla; Tisza indítványa mellett: Bonis, Csiky, Halász, Ivánka, Ragályi, Perczel István és Szilády. A jobbkezei többi főljegyzett tagjai lemondtak a szótól jogáról, s a vita kimerítettnek nyilvánítt.

A „K-k” távirati tudósítása szerint a vita 6-kán Deák és Tisza zárazónoklataival bevégeződött. Szavazásra bocsátván, Deák Ferencz javaslata 227 szavazattal 107 ellenében, tehát 120 szavazattal többséggel elfogadott. De este ezen országgyűlési határozat ellenében tüntetésül az ifjúság a Nádor vendéglő előtt a baloldali körnek nagyszemélyes fáklyás-menettel tisztelegett. Ghiby Kálmán és Tisza Kálmán a megtiszteltetést szónoklatokban köszönték meg.

Horváth Boldizsár beszéde

(a képviselőház dec. 1-ői üléséből.)

A legújabb királyi leirat engem nem elégit ki. Midőn a hajó szírtéhez ütközött s a házagon a víz oly tömegesen tolni be, hogy annak kiszivattyúzása minden erőt igénybe vesz, nincs helyen azon kalmarokodó szellem, a mely fillérről fillérre alkuszik a megmentés díja felett; a lehető legrosszabb taktika pedig ily válságos perczben pusztító ígéretekkel állni elő, a melyek értékét a keserű tapasztalat nagyon devalválta, s a melyek emellőgeva majd minden rugójukat rég elvesztették. Igaz ugyan, hogy e hajó elmerülével reánk nézve is nagyon kétes: vajjon a mentő-csónakokon sikerül-e eljutnunk ama biztos révbe, a hova szándékoztunk; de annyi bizonyos, hogy mindaddig, a míg e hajó kormányán oly szellem uralkodik, mely egészen más irány felé tart, mint a mely a mi érdekeinkkel és céljainkkal megegyez, és mindaddig, a míg e hajón elköszorva tartják legszentebb kincseinket s nem hagyunk számunkra egyebet a pusztító, a nyomoru szolgálatnál: mindaddig lehetetlen, hogy egy öntudatos népben ösztön ébredjen a megmentés nehéz munkájára (Általános helyeslés), a melynek eredménye reá nézve ily körülmények közt nem lenne egyéb, mint eddigi rabságának további folytatása. Ha ellenben a hajó kormányosa azt mondotta volna: „jme, visszaadom mindazt, a mit egy végzetes pillanat balsugalmára töletek elvettem, — mentsetek meg, a mi már most a tinmagatoké is!” — ha azt mondta volna: „jertek, foglaljatok ti is helyet a kormány rudja körül és örködjétek a felett, hogy a hajó ezentúl jobban és helyesebb irányban vezettessék!” — eddig már minden kéz a szivattyukon állana. (Helyeslés.)

A leirat hű tükre azon erős tudásnak, a mely a kormány kebelében két ellentétes érzélem közt uralkodik: egyike ez érzelmeknek a szivós ragaszkodás a múlt édes hagyományaihoz, s a másik: a kényszerűség leverő érzete egy új politikát inaurálni.

A leirat élő tanúsága annak, hogy e küzdelemnek még nincs vége; hogy a kormány még szeretne egyetmást lealkudni a jövő követelményeiből és viszont egyetmást megtartani a múlt ereikéből; vagyis a kormány óhajta egy szebb jövőt, de úgy, hogy az tulajdonképpen ne lenne más, mint felfamadása a múltnak!

A leirat a magyar felelős kormány kinevezését, vagy a mi ezzel egyértelmű, hazánk állami önállóságának tetteles elismerését, a közös viszonyok végleges szabályozásának feltételéhez köti; holott állami önállóságunk a pragmatica sanctio értelmében oly jog, a mely bennünket feltétlenül megillet, a melyet bármi feltételhez kötni hagynunk, annyit tenni, mint eltérnünk a pragmatica sanctiotól, mint állami önállóságunknak új jogalapot keresnünk s ezáltal elismernünk, hogy azt az eddigi jogalapon hibásan és alaptalanul követeltük. Ezzel feladnók a jogfolytonosságot, a mi az alkotmányosságnak alapelvét képezi; feladnók azon talapot, a melynek hiányában a legszebb alkotmány is a hatalom eszeszélyétől és kegyelmétől függ.

De azonkívül, hogy ki nem elégit a leirat, nagyon hibásnak tartom a kormány logikáját is, a mely azon átvonul. (Halljuk, halljuk.)

Az eddigi lazább kapcsolat is hazánk állami önállóságát folytonosan elnyeléssel fenyegetvén, mint remélheté a kormány, hogy a jogaira feltékeny nemzet hajlandó legyen szorosabb szövetszere, még mielőtt állami önállóságának legpraegnasabb kifejezését s egyezersmind legerősebb biztosítékát, — a parlamenti kormányt vissza nem nyeré? És ha a leiratnak a közös viszonyokra vonatkozó oraculumszerű szavai alatt, a közös viszonyok rendezésének oly értelmezése jelenék, a mely a mi fogalmainktól eltér, mint fehére fel a kormány a nemzet józanságáról, hogy állami önállósága tetteles visszaállításának feltételül éppen oly valamit fogadjon el, a mi állami önállóságát ezentúl még inkább fenyegetné?

Ha azon elasticus szavakba foglalt kívánalmak alatt csakugyan oly irány lappang, a mely a mi irányunktól különbözik: akkor a kormány éppen azt tűzi ki feltételül, a mi ellen a nemzet védvet keres és követel, ha pedig az oraculum ugyanazt érti, a mit mi akarunk érteni, akkor mi ok volt arra, hogy a nemzet törvényes követelményeinek

teljesítése elnapoltassék, a közbizalom megingattassék, s a kiegyenlítés sikere kockára tétecsék? (Ugy van.)

Megvallom: e logika megfoghatatlan előttem. S van még egy a kormány eljárásában, a mi szintily éles ellentétben áll a logika törvényeivel. Azt mondja a leirat, — s e része előtt elismeréssel hajlok meg, — hogy az 1848-ik évi törvényekben netalán szükségeslő módosításokat a felelős minis-terium által akarja indítványoztatni. De hiszen az nyílt titok minden gondolkodó fő előtt, hogy a közös viszonyok szabályozása többé kevésbé implicité magában foglalja az 1848-ik évi törvények módosítását. Ha tehát a kormány szintily komolyan veszi ezen ígétét, a mely ünnepélyes alakban ez velünk közölve lett; s ha a kormány csakugyan súlyt helyez arra, hogy a közös viszonyok kérdése mielőbb s mindkét félre nézve megnyugtató megoldást nyerjen: akkor éppen a kormány azon programm-jánál fogva, hogy a törvények módosítását már a felelős kormánynak kell indítványoznia, a magyar felelős miniszteriumnak már ma ott ama padokon kellene helyet foglalnia.

Ez az én véleményem a kormány hibás és következetlen eljárásáról. De azért, t. ház, mivel a kormány tévutakon jár, nem következik, hogy mi is kövessük botlásait; a kormány következetlensége nem ment fel bennünket a politikai moral törvényei alól, s a politikai moral egyik főtvörvénye a következetesség.

Mi egy 67 tagu bizottságot alakítottunk, oly utasítással, hogy az a közös viszonyok rendezésére nézve adjon javaslatot a ház elé. E határozathoz hű maradt a ház még a martius 3-diki leirat után is, a mely a nemzet jogos követelményei ellenében oly merev álláspontot foglalt el, s a mely a decemberi trónbeszéd titói hatása alatt édesdai kezdett reményeinket egy csapással tönkre tevő. Vajjon mi oka volna éppen most arra, hogy e határozatot visszavonjuk? A legújabb leirat erre nem kölcsönöz semmi indokot, sőt ez, a korábbi leiratokhoz képest, oly közeledést árul el a kormány részéről, hogy az ugyanazon erőfeszítéssel, a melylyel ezt tevő, akár a felelős kormányt is kinevezhetné volna. (Derültlég.) A kinek még emlékében vannak az 1861-ki leirat ezen szavai: „az 1848-diki törvényeket soha, de soha nem fogom elismerni,” s a ki megfontolja, hogy még a tavalyi trónbeszéd is az 1848-ik törvényeknek csak alaki érvényességét ismeri el, az nem hnyhat szemet azon tény előtt, a mely a legújabb leiratban nyilvánul, azon fontos tény előtt, hogy a fejedelem ünnepélyes elismerése már most ama törvényeknek nem pusztán alaki érvényességére, hanem azok tartalmára is kiterjed, a midőn nyíltan a felelős kormány életbeléptetéséről szól, a mi ellen eddig a döntő körökben szent borzalom uralkodott.

Nem uraim, a következetesség parancsa nem engedi, hogy visszalépést tegyünk éppen akkor, a midőn az ellenfél egy közeledő lépést tett felénk. Ha akartunk volna a kormánnyal szakítani, a multban mindig találtunk volna rá okot; a mig most ürügyet sem találunk arra. Talán nemokára elérünk a válpontoz, a melynél könnytelen lesz a kormány valódi szándékait előtűnt lefolyozni; s talán e válpontoz a nemzeti becsület fogja követelni tőlünk, hogy ne folytassunk tovább egy oly alkut, a mely nem méltó egy nemzethez. (Helyeslés.) Én nem fogok ettől visszariadni, de annyi önzést fenntartok magamnak, hogy a szakítás erkölcsi felelősségét az ellenfél nyakába kerithessem. — Meglehet, hogy a szakítás még ezen esetben is nyomasztó szenvedéseket fog a nemzetre hozni. Rendületlen nyugalommal fogok e szenvedésekben osztozni, a melyeket nem állt hatalmunkban elhárítani! de van egy, a mitől megmenthetjük a nemzetet, s a mitől tartozunk azt minden áron megmenteni, — s ez: az önszemrehányás győrelmei. (Közhelyeslés.)

Vannak, a kik azon nagyszerű változásra utalnak, a mely a közigazgatási napok óta a monarchia helyzetében történt. Állapodjunk meg uraim egy pillanatra e nagy catastrofánál, a melyhez hasonlót a világörténelem alig mutat fel. Az a monarchia életében mindenesetre oly nagy fordulópontot jelez, a melyet politikai számításainkból kifeleldnünk nem szabad.

Austria egy hét alatt, ugyszólván egyetlenegy csapással megszűnt olasz hatalom, és — a mi eddigi politikájának főjellemvonását képező — megszünt német hatalom lenni. Elvben nagyhatalom maradt ugyan, de ez elv a gyakorlati jogfolytonosság teréről egy időre lezoruult. E csapásokhoz járulnak még az alkotmányviszály a monarchia mindkét felében a finansziális zavarok s a népek anyagi kimerültsége, — oly bajok, melyek a birodalom regenerációját még egy hosszú béke áldása közt is nehéző és sok időt igénylő feladattá tennék, de még nehezebb és még kétesebb sikerül feladattá válik ez azon ellenséges mozgalmakkal és törekvésekkel szemközt, a melyek itt-ott a birodalom határain napról napra kihívóbb alakban jelentkeznek.

Annára megreheztelt a birodalom helyzete a közigazgatási catastrofa által, hogy sokan kétségbeesnek a birodalom jövője felett, sőt vannak jóslatok, a melyek Austria végfelbomlását egy közel jövő eseményei közé számítják. Cél nélküli volna tölem e jóslatoknak akár bírálatába, akár czáfolatába ereszkednem, miután a politikai számítás soha

sem indulhat ki a bizonyosság, hanem csak a valószínűség szempontjából; s csak annyit tartok bizonyosnak, hogy a kormány s a népek vállaltett erőfeszítésére van szükség, miszerint a birodalom e válságból diadalmasan kibontakozhassék.

Azonban, ha az érintett jóslatoktól nem lehetne is elvitatni a valószínűség alapját: mi következik ebből?

Legyünk nyíltak és őszinték.

Ha az volna feladatunk, hogy bosszút álljunk Austria azon sérelmekért, a melyekkel bennünket közel negyedfél század óta elhalmozott: ugy a jelen körülmények közt alig tehetnénk egyebet, mint az alkudozások fonalát megszakítani és hazamenni (Helyeslés), hogy Austria, ha nem is ma vagy holnap, de minél előbb elvérezzék överte sebei alatt.

A kiket azonban nem a bosszú politikája vezérel, hanem egy magasabb és egy nemesebb eszme, mindenkifelett pedig nemzetünk fenntartása, megmentése bármi körülmények közt (zaj a baloldalon) a kik politikai számításaikban megállapodva azon eshetőségnél, a mely Austria szétbomlásával netalán beállhatna, azon kérdést intézik magukhoz: et quid tunc? — azok nem fogják Sámson politikáját követni, s az épület oszlopait halomra dönteni csak azért, hogy velünk együtt a gyűlölt ellenség is a romokban találja halálát. (Helyeslés.)

Quid tunc? E komoly kérdés állja utunkat, feleletet követelve tőlünk, mielőtt a követendő irányra nézve magunkat elhatározhatnók. E kérdéstől amugy egyszerűen nem menekülhetünk.

Ha valaki engem biztosítana arról, hogy az esetre, ha Austria széterned, az európai diplomácia, vagy a győztes hatalmak e geographiai területen, a melyen élünk, nem fognak egy új creatiohoz folyamodni, hanem egyszerűen visszaállítják a magyar birodalmat, azt, a melyet Austria saját szerencsétlenségére is megbontani segített: akkor a szakítás politikáját érteném. Amde ily biztosítást nekem nem képes senki nyújtani, s azok után, a mik Európában csak e század alatt is az európai diplomácia befolyása által, vagy befolyása ellenére történtek, e diplomácia bölcsességében oly kevés garantit találók, hogy én részemről nemzeti bűnök tartatnám, ha jövőnk reményeit ily ingatag alapra fektetném.

En azon szerényebb mérvű optimisták közé tartozom, a kik előtt az, hogy Austria netalán szétbomlása esetén, az európai diplomácia Austria eljött hivatását Magyarországra ruházta át, csak akkor tűnnék fel a valószínűség derűjében, ha azon pillanatban, a melyben e catastrofa bekövetkeznék, az európai diplomácia előtt egy compact, redintegrált Magyarország állana itt, melyet bármely hatalomnak is lehetetlen vagy leginkább bajos volna ignorálnia és mellőznie. (Helyeslés.)

Ebből tehát mi következik: Az, hogy nemzetünk nézve életkérdés, s hogy minden törekvésünket oda kell irányoznunk, hogy hazánk mielőbb államiszervezetének birtokába jussunk. (Helyeslés.)

Es e vezérelv az, mely az én szemém előtt lebeg mindazon kérdések körül, a melyek e komoly napokban tőlünk várnak megoldást, s a melyeket nem utasíthatunk el magunktól, miután a nemzetől a mandatumot, mely soha sem volt annyi felelősséggel összekötve, mint most, elfogadtuk.

Két lehetőség áll előttünk. Az egyik az, hogy Austria megtagadja állami önállóságunk gyakorlati és tetteles elismerését; s ekkor nincs egyéb út előttünk, mint megszakítani az alkudozást s azt mondanai a nemzetnek: „a hatalom oly áldozatot követelt tőlünk, a melynél nagyobb rossz soha semmi körülmények közt nem érhetne bennünket, s ez: a nemzeti halál. Meglehet, hogy e csapás később más oldalról fog reánk bekövetkezni, de egy későbbi és bizonytalan halál félelméből, korábbi és bizonyos halál karjaiba rohamunk színtoly gyáva-ság, mint oktalanság volna.” — Ezt mondanók a nemzetnek s a bizonyosban helyesei fogná eljárásunkat. (Helyeslés.)

A másik lehetőség abban áll: Austria, ha az önfenntartás ösztöne benne csakugyan fölébredt, be fogja látni, hogy egy rokonszenves Magyarország nekí a leglazább kapcsolat mellett is többet ér, mint a bilincsekbe vert ellenszenv; — mert a mig ez a legjobb esetben is negatív veszteség, az mindig pozitív nyereség. Austria felismeri elvégre azon természetes igazságot, hogy e nemzet feltékenysége és bizalmatlansága azon pillanatban megszűnik, a mint feltéte tárgyat veszélyen kívül látja s annak biztosítékait kezében tartja. A dynastiához utat tör magának azon meggyőződés, hogy a magyar birodalom s a magyar királyi trón consolidálása életkérdés, nemcsak a birodalomra, hanem magára a dynastiára nézve is: a birodalomra nézve a nagyhatalmi állás, — a dynastiára nézve pedig azonkívül egy messzebb jövőnek is alapja, és pedig annál fontosabb és sürgetőbb, minél nagyobb és minél közelebb volna a veszély, mely az austriai birodalmat felbomlással fenyegetné.

A másik lehetőség, mondom, az, hogy Austria, önértékének helyes felfogását az jut, s Magyarország jogos követelményeit megadja. S ekkor ismét nincs egyéb választásunk, mint a békét Austria-val megkötöni.

Miért? Mert nemzet és politikai létünk s ön-

állóságunk biztosítékait visszaadván — Austria megszünt ellenségünk lenni.

Azért, mert e biztosítékok birtokában nincs okunk Austria-tól félni.

Azért, mert Austria ugyanazon elemek fenyegetvén dissolutióval, a melyek Magyarországot, — ez érdekközösség a legtermészetesebb szövetség alapját képezné.

Elvégre azért, mert azon eventualis esetben, ha közös erőfeszítésünk dacára sem sikerülne Austria fenntartanunk, legalább elérnők azon célt, hogy egy bekövetkeztető catastrofa Magyarországot, mint rendezett államot találja itt, s a hatalmaknak mindenesetre nehezebb lenne egy létező államot minden ok nélkül az élek sorából kitörölni, mintsem ellenkező esetben a tényleg nem létező Magyarországot ignorálni. (Helyeslés.)

Ezt abstrahálom én a közigazgatási vereségből, a mely Austria alapjaiban megrendíté, a nélkül azonban, hogy Magyarország pozitív előnyünyott volna. A helyzet reánk nézve csak annyiban változott, hogy a veszély azóta nem annyira Austria részéről, hanem más oldalról fenyeget bennünket, s hogy az új ellenség ellen éppen az lehetne legtermészetesebb szövetségünk, a ki eddig legnagyobb ellenségünk volt.

Uraim! Ne tagadjuk, válságos a helyzet, nemcsak a birodalomra, hanem hazánkra nézve is. Súlyos felelősségnek tesz ki magukat azon férfiak, a kik ez idő szerint a kormány élén állanak, ha a becsületes béke feltételeit megadni vonakodnak, vagy késlekednek; de nem csekélyebb felelősség kötelez minket is arra, hogy az alkudozások fonalát időnek előtte s ok nélkül meg ne szakítsunk.

Ezeknél fogva én Deák Ferencz indítványát pártolom. (Helyeslés, éljenzés.)

Tisza László beszéde

(az alsóház dec. 1. üléséből.)

T. ház! Midőn az előnkbe tűzött fontos tárgyhöz a kegy. kir. leiratra adandó válaszfeliratunk tárgybani indítványokhoz fogok szólni, igyekezem csak röviden venni igénybe a t. ház már-már kifáradt figyelmét, tárgyilagosan tartván magamat. (Halljuk!)

Nézetem igazolására szolgáló védveket a mult és jelen ama körülményeiből merítem, melyeket nézetem szerint tökéletesen tekintetbe nem vettünk nem lehet, ámbár nem tartozom azok közé, kik azt hiszik, hogy a politika az exigenciáknak székakasként az opportunitás után forgó tudománya. A politika lehet az exigenciák tudománya, csakis az exigenciáké oly népeké, kiknek kezét semmi mult nem köti. De más állásban vagyunk mi, t. ház, kiknek ama keserűs szerencse jött, hogy egy ellenségeink által megrongált, de tisztelteljes ősi szentély alapját kell megvédenünk a helyreállításunk, hogy erre nemzeti nagyleltünk templomát felépíthessük. Sokszor nyilvánított szent meggyőződése az, hogy nálunk helyes, czél szerinti s annál fogva kielégítő és állandó egyedül az lehet alkotmányos tekintetben, mit ősi alapokra építünk.

Első kötelességünknek tartom tehát magunk s különösen a jövő nemzedék számára ezen ősi alapokat megvédelmezni.

Nem fáradszom figyelmüket uraim a fölötti panaszzal, hogy szegény hazánk 300 év óta bala-dás helyett csak a megállhatás nehéz küzdelmére van kárhoztatva; nem erőm elő ama mindnyájunk által ismert törvényeket, melyeknek fejedelmi eskük és hitelvelekbe ütköz, mondhatni csaknem folytonos meg nem tartás volt oka nemzettünk emé szomorú elmaradottságának; nem magyarázom, hogy annyiszor megtámadott, de fájdalom, ma itt igen keveset emlegett 1848-iki törvényeink, semmi más, mint ősi törvényeinknek megújítása, a kor igényeihez alkalmazása és politikai létünk feltételeinek az újabb diplomatikai nyelv szerinti meghatározása; nem akarom mutogatni, mennyire nem ellenkezett volna e törvények életbeléptetése eddig is az austriai monarchia népeinek és fejedelmének józanul felfogott érdekeivel. Nem kimutatni, mennyire okozta éppen ennek megszegése, nagyrésben ama végzeteljes nehéz csapásokat, melyek a monarchiára neheztek, nem egyfelől, mert ez már sokszor el volt mondva, s jobban, mint én tehetném, és mégsem bírtak semmi tanácsot meríteni abból azok, kiktől mondatik, hogy szegény hazánk ügyeit kormányozzák, nem másfelől, mert a keserűséget kerülni óhajtom. Nem szólva tehát a régebbi dolgokról, csakis 1860, illetőleg 1861. év őtai eseményeket akarom röviden érinteni, ezen időből is kihiagyatván a bevallottam absolutistius kormányzat bírálatát. Érintem ez eseményeket, hogy kiűnjék, mily képtelen ama párt, mely 1860-dik év october 20-dika óta mindannyiszor kezébe kapta a kormányzat gyeplőt, valahányszor a fejedelem atyai gondoskodásában az alkotmányos utat visszatérésre hajlandónak mutatkozott, e körülményt felhasználni s elővárássalni a nemzet s fejedelem által egyaránt óhajtott szebb jövőt, mennyire teljesen alapl nélküli hitegette az, s hitegettek különösen annak a legfőbb kormánypolezon jelenleg álló tagjai a fejedelmet, a nemzetet, s binni akarom, ömagukat is azzal, hogy az eme bonyodalmas viszonyokból kivezető Ariadne fonalat éppen ők fedezték fel s tartják kezökben. — Miután csak röviden érinteném ama következetlenséget, melylyel mindannyiszor a

mely barátom Tisza Kálmán indítványa ellen még a politikai morál szempontjából is emeltetett, alaposnak nem tartom; he fogja ezt bizonyítani nézetem szerint a tényeknek egyszerű összehasonlítása. 1861-ben első feliratunkban azt mondtuk: az ország alkotmányos alapelveinek visszaállítása, parlamentaris kormányzat, felelős miniszterelnök életbeléptetése, az abszolút rendszer következményeinek megszüntetése, oly előleges feltételek, melyek nélkül tanácskozás és egyezkedés lehetetlenek, és mintán kérelmeinket a leérkezett kir. leirat is megtagadta, második feliratunkban is tanácskozásainkat lehetetleneknek nyilvánítottuk.

A jelen országgyűlés más eljárást követett. Nem volt ez mindenben követendő az 1861-éhez, de az országgyűlés megnyitására és azelőtt történt előzmények és azon tekintet által is volt indokolt, hogy a hazának minden polgára meggyőződjék arról, megnyugtattassék abban, hogy az országgyűlés a törvényes állapot visszaszerzésére vezető minden lehetséges utat és módot megkísérteni kész. Ezen tekintetből erősen sürgette az országgyűlés választásfeladatában az alkotmány visszaállítását, de mind a mellett jogos kérelmének teljesítését bizonnyal előre a 67-es bizottmány és utóbb a többi bizottmányok kiküldésével hozzá fogott a törvényhozási munkálkodás előkészületeihez. Martius 1-én küldetvén ki a 67-es bizottmány, két nappal utána mart. 3-án érkezett egy kegy. kir. leirat, mely az ország kívánalmait teljesen megtagadta, az országgyűlés azonban akkor, még úgy, mint t. barátom Tisza Lajos kifejté, a nemzet nagy részének szívében felelő bizodalomnak aranykorát élvén, első kísérletének megbúsultával reményeiben nem csüggedett és folytatván kívánalmaitnak nyilvánítását az alkotmány visszaállítása iránt, bizottságainak működését meg nem szüntette. Ezen felírásunkra érkezett a tárgyalás alatt lévő kir. leirat, mely más szöveggel és más modorral, de kívánalmainkat úgy, mint az előbbiek, megtagadja. Kérdés már most, mit kíván a következetesség tőlünk, hogy ezen kir. leirat folytán tegyünk? (Vége következik.)

Különfélék.

Nemzeti színházunknak érzékeny gyásza van. Gyulai Ferencz e hó 6-án öltve 10 órákor meghalt! Mi, kik hosszú két évtizeden keresztül voltunk tanúi pályájának, mely annyi meg-

érdemelt babért termelt művésztünk számára, legérzékenyebben osztozunk a magyar drámai színművészet e veszteségében. Gyulai komoly törekvést, egyik legszebb tehetségtől valóban hivatott tagja volt pályájának, melyen mindig őszinte szeretet, s a közönség részéről igazi méltánnyal találkozott. Pályatársai méltán könnyezhetik meg, hisz szellemi élete az övékéhez volt forrva az utolsó percig, s ma már kevesebbet bírnak egy szerető, nemesen őszinte baráti szívvel! Béke poraira!

Gyulai Ferencz temetése e folyó hó 8-án d. u. 4 órákor fog végbemenni. Az egyházi szertartást t. Szász Gerő ur fogja végezni. A nemzeti színház összes személyzete búcsudalt fog tartani, mely után a menet a nemzeti színház előtt még egyszer megáll, s a boldogult pályatársainak egyike röviden elbucszatja azon intézettől, melyet lelkének egész összegéből szeretett, imádozott. Innét rövid karéne után fog kikisérteni az örök nyugalom helyére. A nemzeti színházban gyász lobogó alatt hirdeti az igazgatóság, hogy Gyulai halála miatt szombaton nem leend előadás. Mindenesetre szép gyöngédség az igazgatóság részéről.

A szilágyesi választókerületben az országgyűlési képviselő megválasztása nov. 27-én ment végbe. A választási elnök a gyűlést megnyitván nyilvánítván, Pap Gergely főesperes ajánlatot a választó sokaság éljen és szetreszka kiáltásai közt, mely alig hangzott el, a várcazi román lelkész ur által Buda Sándor ajánlatot, de ez felezőitáttván, hogy a törvény értelmében a tíz szavazatot kívánó egyént állítsa elő, csak nyolcz egyént tudott előállítani többesbiri felszólítás után is, minél fogva Pap Gergely az összesereglett román és magyar választók örömeire törvényesen megválasztott képviselőnek nyilvánított. — Így olvassuk egy vidéki tudósításban, de Buda Sándor urnak egy nyilatkozata szerint, nem áll mintha csak 8-an lettek volna, az ő pártja 3000-en felül állt számlag, de visszavonult bizonyos okból.

A miniszterium kinevezése — a „P. Lloyd“ bécsi tudósítója szerint — új évre várható.

Politikai hírek.

Austria. A „Wanderer“-t Krakóból arról tudósítják, hogy katonai körökben azon hír kering, miszerint a „Cseh- és Morvaországban szállásoló ezredek parancsot kaptak, hogy a krakói védsánczok

közé s általában Gácsországba vonuljanak. Annyi bizonyos, mondja levelező, hogy muszka szomszédunk táboraiiban nagy mozgalmak vannak: azon gácsországi foglyok, kik 1862—63-ban Szibériába deportáltak, s most onnan tértek vissza állítják, miszerint Oroszországban egészen a legtovább ázeiai határokig nagy katonai mozgalom uralkodik. Mind azon országutak, mondják, melyek Közép-Oroszországba s ennek nyugoti tartományaiiba visznek, tele vannak csapatokkal, útegekkel és hadikészletekkel, a főbb orosz tisztek pedig nyíltan állítják, hogy a „szent Oroszország“ valahára megkezdte a hitetlen lázadó nyugotiakat; s a tartományok s Lengyelország felé vonuló sereg-osztályok a legjobb régi csapatokból állanak.

A „Grätz. Tel.“ írja: „Az itteni szállásolási kerületekben tudni akarják, hogy 30,000 ember (s kijelölök az ezredeket is) parancsot kapott Cseh-Morvaországból és Sziláziából Gácsországba vonulni. — A Bochnia, Törnów és Rzewów vidéken szállásoló katonaság szintén rendeletet kapott, hogy kész legyen az indulásra, miszerint Przemislnél stratégiai állomást vehessen.“

Olaszország. Az „Avenir“-nek távirják Rómából, hogy a pápa kijelentette, miszerint nem hagyja el Rómát, ha azon törvény visszavétetik, mely Rómát Olaszország fővárosának hirdette ki. „A császárné utazása Rómába“ írja a „Fr. Corr.“ „kétségesebb, mint valaha és egyelőre a karácsoni ünnepeken tulra több hónapra elhalasztott.“

A „Monde“ meg van győződve, hogy a pápai uralom megbukása csak ideiglenes. Később „Franciaország és Németország ki fognak engesztelődni“ és közösen fogják Olaszországban a helyreállítási művet foganatba venni. Egy florenzi stüggöny szerint a római államadossági kérdés a megoldás küszöbén van. Olaszország a kamat fizetés és a régibb pápai hivatalnokok nyugdíjaztatása követelését illetőleg enged a Vatikánnak.

Németország. A „Politik“ írja: „Állítják, hogy Bismack Berlinben egy tervet fejtett ki, miszerint „egész német Austria egy legközelebbi háború által elfoglalandó“, melyben Bajorország, mint szövetséges, Oroszország mint megbízott szerepel. Ily tudósítások jelentékenysége megmérhetlen. Annyi bizonyos, hogy habár jelenleg: „a politikai szövetségek csak esetről esetre kötöttek“, ezeket mégis megelőzik az igéret, egyezmények, alkudozások... Most úgy látszik, Bismarck semmi időt sem enged Austriának a kipihenésre és talán már

a következő évben le akarja aratni a porosz politika többi gyümölcsseit. Komoly körök nézetét adjuk, miszerint az egész csak attól függ, vajjon Vilmos király fog-e hallgatni az ő Szirenjére, ki terve végrehajtását gyermekjének tartja. Mindezeknél bizonyosabb, hogy Austriának csak egy arasznyi ideje van az önismeretre és előlépésre, hogy a századok óta eltűpült viszonyokat gőzerővel újjá alakítsa. Csak még egyszer legyünk lassabbak, mint elleneink, s a sors csapása, melyet csak a felvilágosult hatalom bírhat el, nem fog kimagradni.

Oroszország. A „Zukunft“-nak írják: „Az Orosz- és Lengyelországból érkezett újabb hírek nem kevésbé nyugtalanítók. Moszkvából kereskedő házakhoz érkezett magantudósítások szerint Oroszország belsejében élénk katonai mozgalmak történnek. Az orenburgi és szibíriai országtutak, mondják: 3 hét óta el vannak lepve csapatokkal, útegekkel, szekerekkel stb., melyek nyugat felé jönnek. A moszkvai helyőrség egy része szintén parancsot kapott, hogy a nyugati korm. kerületek felé vonuljon, míg Fehérországba 40,000 ember vonult be. Végre a gács-lengyel határnál a Bug és Krakó vidéken szállásoló csapatok is utasítást kaptak, hogy alkalmas helyen összpontosuljanak s a nagyobb haditestek közt kozák osztályok állittanak. A csotkowi kerületből jelentik, hogy Grudeck, Szmotriez és Kamnec közt 35,000 ember van összpontosítva.“

Ujabb. A „Politik“ szerint „minden nap bizonyosabbá válik, hogy Bismarck gr. Austriaellenes titkos tervei, nemcsak pusztán keringő hírek, hanem fenyegető valóság. Jellemzőnek mondja, hogy az ellenségeskedés az összes porosz sajtóban neki indítatik és hogy a magyar kérdésnek nemzetközi jellemről beszélnek. A helyzet, mondja, fenyegetőbb mint Königrätz előtt és ezt a minis-teriumnak fel kell ismernie.“ Tudósításai szerint a nevezett lap nem kételkedik, hogy a minis-terium újjaalakításának küszöbén áll. A jelenlegi kormány ellen intézett mozgalom magarangu szövetségársakat szerzett magának és előbbeni tartózkodásából kilépett.

— Berlin, dec. 2. A porosz szövetségi alkotmány javaslat állandó követek érkekezletét indítványozza Berlinben, mint az északi német szövetség gyűlését Poroszország elnöke alatt.

T. és felelős szerkesztő DÖZNA DÁNIEL.

HIVATALOS.

(406)
156. 1866..

Idézés.

(1—3)

B. f.
Biharmegyei Felső-Abányi, jelenleg azonban ismeretlen tartózkodásán Kiss Lajos és érdektársai ellen, hamis bankjegyek terjesztéséért folyamatban lévő bünt-pernek tárgyalására újabb határrnapul jövő 1867 január hó 29-ik napjának d. e. 9 órája sz. kir. Zilah város törvényszéki termében kintzvetvén: arra ez úton Kiss Lajos azon értesítéssel idéztetik meg, miszerint meg nem jelenése esetében részére gondnokul Szikszay Lajos helybeli ügyvéd nevezetett ki.

Kelt sz. kir. Zilahváros fenytő törvényszéke 1866 november 30-án tartott üléséből.

NEM HIVATALOS.

(405)

(1—3)

Tauffer János

ujjonnan berendezett czukrászata és kávéháza.

Alólirt tisztelettel jelentem a n. érd. közönségnek: hogy azon kitűnő pártfogás és folytonos látogatás, melyben tisztelettel jelenleg is részesül, arra ösztönöztek, hogy

czukrászatomat és kávéházamat

ezúttal teljes kényelemmel s minden igényeknek megfelelő eleganciával berendezem, s ez, valamint a legpontosabb s legintányosabb szolgálat által tisztelt vendégeim meglegedését továbbra is kiérdemelhessem.

Bátor vagyok a n. érd. közönség figyelmét felhívni, különösen dúsan ellátott osemegétáram-ra, melyben a már elismerést kivított finom hachee-pástétomok, poszoni mákos- és diósiflik, török-puliszka, bécsi gyümölcskenyér, stb. és minden nap friss házi sütemények, u. m. kuglóf, kalács kávéhoz, íróstésza és bélesek találhatók; továbbá többféle delicatessé-ek, naponta friss sonka, nyelv, sajt s többefélék.

E mellett a nagyérdemű közönség méltánylását mindennemű italaim jósága s kitűnősége által, reméllem megnyerhetem. Legfinomabb liqueureimen kívül, naponta szolgálhatok tisztelt vendégeimnek többféle asztali, valamint izletes butellias és dessert borokkal.

Továbbá ajánlatom: karácsoni és újévi ajándékaimat is; jelesen az ugynevezett

karácsoni galyakra

aggatni szokott finom, csinos és rendkívül olcsó confectjeimet, melyek nálam nagy mennyiségben és sokféle változatosságban találhatók, s melyek ez innepek előtt már több napokkal közszemlére kiállítva lesznek.

Ez alkalomból f. hó 8-án, azaz szombaton östve, 7 órákor

PONGRÁCZ JÓZSEF

közreműködése mellett, egy kis megnyitási ünnepély leend.

Tisztelettel Kolozsvárt

TAUFFER JÁNOS,

czukrászat és kávéház-tulajdonos.

(402)

8/12

(1—6)

Alólirt ezennel tisztelettel jelenti a t. cz. közönségnek, hogy Brassóban — Nagyutca 525 sz. alatt egy

Magán-üzleti és tudakozó irodát nyitott,

s készséggel ajánlja szolgáltatást a következő szakokban u. m.

A) A kereskedelem és üzérség terén:
Áru-bizomány mutatóványok által vagy raktárban; áruszállítás, és pénz-bebajtás (incasso); kisebb s nagyobb vállalatok felkeresése vagy kifürkészése vállalkozók számára; tőkepénzek biztos és jövedelmes kihelyezése; megbízások fekvőségek, javadalmak, értékpapírok és bányászati találmányok megvétele, vagy eladása iránt, s általában bármíféle kereskedelmi üzlet-közvetítés.

B) A mező-gazdaság terén:
Biztos felvilágosítások s utmutatások megadása az újabb okszerű földművelés ágaiiban, nevezetesen: földjavítás; újabb s czélszerűbb gazdasági eszközök s gépek beszerzése; mesterséges talajjalöntözés vagy szárazítás; okszerű trágyakészítés; kiaszott vagy mohos rétek, s legelők felújítása; új s czélszerűbb vetés-forgások (váltó-rendszerek) felállítása nagyban s kicsinyben; új s jövedelmesebb gaz-

dasági növények behozatala, s ilyenné eredeti vetőmagok beszerzése; továbbá a gazdasági mellék-iparágak, u. m. szesz-, ecet-, répaszörp-, keményítő-, gyümölcs-bor-, téglá-, mész- sat. gyártás. Tudósítások a gazdasági termények summás elad-batása és a folyó piaci árak iránt a bel- és külföldi jobb piacokon, sat.

C) A kézmű- és gyáripar terén:
Bizható tudósítások minden újabb oly találmányról, mely által a kézművek s gyári készítmények tökéletesbítettnek, vagy ezek előállításában idő és költség gazdaságosabbá válik; ugy szintén az ilyen eszközök s közlegek ideállítás s megszerzése; ezen rovatra nézve egyébiránt időnként részletes ajánlatok fognak kibocsáttatni. Továbbá tudósítások a kézi és gyári készítmények summás eladhatása, mint szintén az ezek-hez kellő bármíennemű nyers anyagoknak legelőnyösebb vétel-forrásai iránt.

D) A nagy közönségnek általán:
Folyó tudósítások bármíly magán-szolgálatok, bérlakások, haszonbérletek, földi szállások sat. iránt, melyekről az üzleti iroda előtt kintfüggő tudakozó-tábla folytonos hird. ad. Végre magánüggekben levelezés, fogalmazványok s fordítások készítése a hazai s itt divó idegen nyelveken.

Bizományi számlák s egyéb díjazások vagy előleges egyezés útján — vagy mérsékeltlen szabattak meg, s tett szolgálat után azonnal fizetendők. Külső megbízások bérmentve kértnek.

A t. cz. közönség szives pártolását kéri

RÁPOLTY KÁROLY.

Karácsonyi ajándéknak alkalmas!

(377) Nélkülözhetlen a tisztelt nő világnak! (6—24)

Uj angol szabadékozott kézi varrógépek.

Ára: készülékekkel 40 frt, berendezett borszekrényvel 50 frt.

Alólirt gyári raktár bátorodik a tisztelt nő-közönséget az ő szabadékozott, magában Angol- és Franciaországban általános megkedvelt „új—angol szabadékozott—kézi varrógépeire“ figyelmeztetni. E gépek egy a legszebb tűző mint láncszemöltést jól és kitartóan varrják, beszegő és egyéb készülékekkel vannak ellátva, minden varrómunkára, sőt magára a legfinomabb tűzésekre használhatók, és Ausztriában, valamint Magyarországon, dicsekedés nélkül, elismert használhatósága és díszes, csinos kiállításánál fogva magában a legmagas női körökben is felvételre érdemesített.

Egy ilyen gép 6 csász. fensége Gizella főhercegnő birtokában is van, és az utolsó gazdasági kiállításán e gép nagy jutalomérmét kapott.

Elfogadok 5 évi teljes jótállást gépeimre nézve, és kívánatra kész vagyok nemesi és polgári házaktól kapott bizonyítványokat elküldeni, melyek évek óta gépeimet a legnagyobb meglegedéssel használják és valódi használhatóságáról a legjobbat fogják mondani. Még csak azt említem meg, hogy ezen kis csinos gépeket minden asztalhoz csavarhatni és a fentebbi szekrényben kényelmesen utazásra is elvihetni.

Gyári raktár: KAUSCH H.-nál, Bécsben,

Wieden, Kettenbrückgasse Nr. 1.

Vidéki megrendelések a pénz beküldése vagy utánvétellel azonnal és pontosan teljesítettnek.

(361)

8/12

(11—12)

„NŐI DIVAT“ raktár

nagy és kis mennyiségben
H. LEITNER-nél

(Wien, Rothenurmstrasse No. 23. ersten Stock.)

Ajánlja a legújabb czikkkekkel dúsan ellátott RAKTÁRAT, és pedig:

Őszi felöltők (paletts) 9 frittól 40 frittig. Téli zekék (nijas) 3 frittól 15 frittig.

köpenyek (Mantel) 9 " 30 " selyem köpenyek 60 " 100 "

Téli felöltők 9 " 40 " bársony köpenyek 75 " 200 "

köpenyek 10 " 50 " gyermek köpenyek 4 " 18 "

és mindennemű divat-czikkeket a legintányosabb árban.

Vidéki megrendelések postai utánvét, vagy az árak készpénzben beküldése után a legpontosabban teljesítettnek.

(404)

(1—3)

Gróf Behlen Jánosnak Szász-Örményesi korszama-joga, melyért a felszabadult polgárok fizetnek évenként 100 veder mustot, örök áron eladó. Ertekezetheti iránta Wég Mihályfal, Kolozsvárt, Nagy piac 166-dik számú háznál.

(396)

(2—3)

Egy magyarországi, nőtlen fiatal egyén, ki is Békésmegye egyará nagyobb uradalmában mint gazdatiszt tíz év óta működik, s jelenleg is szolgálatban van, óhajtaná jövő év tavaszán Erdélyországban lépi szolgálatba. Midőn e tekintetben Erdély mélyen tisztelt birtokosainak becses figyelmébe ajánlja magát, kéri a hozzá intézendő leveleket C. D. czim alatt poste restante Szarvasra intéztetni.

(387)

(6—12)

HEY VILMOS

zongora-készítő,

Bécsből, ajánlja egészen új saját készítményű zongoráit, a legintányosabb árakért; elvállal mindenféle igazításokat és hangolást, helyben és vidéken is. Lakása: farkasutca 82-dik szám, földszinten a jobb oldalon.

(3—3)

Hirdetmény.

A fogarasi h. egyháznak Fogaras városa területén vásártartási joga a jövő 1867-dik év január 1-ső napjától számítandó 3 egymás után következő évre a nevezett egyház tanácskozási termében f. é. december 20-dikán d. e. 9 órákor megkezdendő közgyűlésén a fogarasi h. egyház tanácsa fog adani.

A bűnapénz 100 frt. a felkeltési ár pedig 1000 frt o. ért. Ezeknek megfelelő írásbeli ajánlatok elfogadhatók, melyek is a bűnapénzzel együtt bérmentesen a nevezett egyház helyi tanácsához ezimzendők. Biztosítékul tehermentes ingatlan birtok is elfogadatik, de csak olyan, mely Fogaras városában vagy annak határán fekszik. Az árverés többi feltételei alólirtnak iródjában megláthatók. Fogaras, 1866, december 1-ső napján MESZLENYI KÁROLY ügyvéd a fogarasi h. h. egyház nevében, mint ennek keblő gondnoka.